

3. Баранов В.М., Кузнецов А.П., Изосимов С.В. Юридическая техника: обзор материалов научно-методического семинара. *Юрист*. 2000. № 1. С. 54-70.

4. Тихомиров Ю.А. Юридическая коллизия: власть и правопорядок. *Государство и право*. 1994. № 1. С. 5-18.

УДК 342.34(477)(043.2)

Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент,
Літвінчук Б.С., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

СТАНОВЛЕННЯ І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Наша держава, проголосивши державну незалежність, взяла курс на творення демократичної політичної системи. На сьогодні ми маємо майже всі необхідні атрибути державності, політичні інститути, саме існування яких свідчить, що в країні відбуваються процеси демократизації. Проте більшість спостерігачів вважає, що Україні ще далеко до встановлення справжнього демократичного режиму, що вона переживає синдром «політичної перевтоми». У громадян зростає розчарування в ідеалах демократії. Взагалі, що таке демократія і чому вона так важлива у становленні і розвитку держави? Слово «демократія» відоме ще від часів Давньої Греції і у перекладі з грецької означає «владу народу». У ранній період свого існування в Давній Греції демократія розумілася як особлива форма або різновид організації держави, при якому владою володіє не одна особа (як при монархії, тиранії), і не група осіб (як при аристократії, олігархії), а всі громадяни, що користуються рівними правами на управління державою [4, с. 131]. Переломним для України, як і багатьох інших республік СРСР, був 1990 рік. Тоді в союзних республіках були прийняті Декларації про державний суверенітет, що обумовили перші інституційні зміни політичної системи. Вже 1 грудня 1991 року був проведений Всеукраїнський референдум, на якому незалежність підтримали понад 90% виборців, що взяли участь у голосуванні. В цей же день було обрано першого Президента України – Леоніда Кравчука. Якщо говорити про незалежну Україну, то становленням справжнього народовладдя в нашій країні можна вважати початок Конституційного процесу, в результаті якого 28 червня 1996 року було проголошено основний закон – Конституцію. Стаття 1 Основного Закону проголошує Україну демократичною державою [1]. Однією з успішних умов переходу до демократії є послідовне вирішення завдань відповідних етапів розвитку. Не можна «перескочити» через певну фазу й відразу стати

демократичною країною. Відповідно до теоретичних моделей демократичного транзиту, Україна вже в основному вирішила завдання першого етапу – «лібералізацію» і зараз перебуває на стадії «демократизації». Звичайно цей процес буде достатньо тривалим, оскільки завдання демократизації потребує корінних реорганізацій у всіх сферах суспільних відносин: від економіки – до освіти й культури. Серйозним гальмом на цьому шляху є відсутність національної єдності, а також продуманої державної стратегії демократичного реформування. Щоб демократія стала в суспільстві реально діючою системою влади, важливо, щоб люди не тільки розуміли сутність її головних принципів, а й були згодні жити згідно з цими принципами – самостійно, з усією повнотою відповідальності, без постійної опіки всевладної влади. Сучасний процес демократизації суспільного життя України позначений не лише труднощами духовно-ідеологічного самовизначення, суперечливістю процесів «відродження» і «модернізації» [5, с. 236]. Головна особливість державного будівництва, здійснення демократичних перетворень в усіх сферах соціуму полягає в тому, що вони відбуваються в гострій ситуації, на фоні незавершених реформ політичних, економічних і соціальних інститутів. Послаблення демократичних начал у розбудові української держави значною мірою є наслідком прорахунків у реформуванні механізмів влади та управління, загостренням політичної боротьби, яка часто блокує діяльність інститутів влади і державного управління. Насамперед це пов'язано із низьким рівнем політичної і правової культури не тільки населення, а й посадових осіб, державних службовців. Для нормального функціонування кожне суспільство повинно мати певний необхідний рівень політичної і правової культури громадян, що «поєднує соціальні ідеали, моральні та правові цінності з практично корисною діяльністю щодо втілення в життя законодавства» [2, с. 203]. Ще однією, але не менш важливою проблемою демократизації нашої держави є те, що на відміну від більшості європейських країн в Україні ще не сформувалися впливові політичні партії, які здійснювали б політичну мобілізацію мас саме на демократичні перетворення. Енергія інтелектуальних сил, ангажованих до політичної діяльності, часто-густо використовується нераціонально: значна частина партій здебільшого кристалізує конфліктні інтереси, суспільні розбіжності та суперечності.

Сучасний етап демократичних трансформацій в Україні потребує посилення механізмів безпосередньої участі громадян у суспільно-політичних процесах. Подальший розвиток демократії в Україні обумовлює, перш за все, необхідність удосконалення конституційних засад реалізації механізмів безпосередньої участі громадян в управлінні державними справами [3, с. 158]. Особливе місце у процесі поширення у суспільстві орієнтації на демократію покликані посісти засоби масової інформації. Вони повинні взяти на себе місію чесного і не заангажованого

партнера громадських структур. ЗМІ, як ніхто інший, мають вплив на суспільну свідомість, тому мусять бути гідними партнерами суспільства. Демократичність влади є запорукою їх власного незалежного існування.

Отже, лише укорінення демократичних цінностей у правосвідомості української громади, перетворення їх на визначальні та повсякденні можуть стати запорукою перетворення національної ідеї на реальність. Сьогодні Україна потребує посилення державної влади, формування сильної демократичної держави, оскільки зараз ми маємо ще не досконалу, не сильну державу, в якій значна частина проголошених у Конституції України положень поки що є формальними деклараціями та побажаннями і потребує їх детальнішого розкриття у відповідних законах.

Література

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Бандура О.О. Єдність цінностей та істини у праві. *Юридична Україна*. 2000. № 7(10). С. 200-213.
3. Латигіна Н.О. До визначення феномена демократії. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова «Правознавство»*. 2017. № 5(1). С. 154-161.
4. Палас Н.П. Транснаціональна модель демократії. *Держава і право*. 2018. С. 120-134.
5. Долженков О.О. Сучасна демократія: проблеми та перспективи. *Наука*. 2015. С. 229-239.

УДК 340.12(043.2)

Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент,
Кохтюк В.А., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

МІСЦЕ ДЕРЖАВНОГО ПРАВА У КОНЦЕПЦІЇ Є. ЕРЛІХА «ЖИВЕ ПРАВО»

Євген Ерліх – всесвітньовідомий вчений-юрист, доктор соціології права, засновник соціології права, що принесла по праву, йому світову славу. Особливе значення має розроблена професором концепція живого права.

Зміст теорії полягає у наступному – живе право є те, що входить у життя, стає живою нормою, все інше є лише голе вчення, норма рішення, догма або теорія. Відповідно до слів Є. Ерліха, тільки те право, що виробляється в процесі суспільного життя як живий порядок, самодіяльний, ніким не прописаний, однак такий, що відповідає постійним запитам життя і є справжнім регулятором суспільного життя [1, с. 165].